Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

26. dubna 2012 *

„Směrnice 93/13/EHS — Článek 3 odst. 1 a 3 — Články 6 a 7 — Spotřebitelské smlouvy — Zneužívající klauzule — Jednostranná změna smluvních podmínek prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb — Žaloba na zdržení se jednání podaná ve veřejném zájmu jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy — Určení zneužívajícího charakteru klauzule — Právní účinky“

Ve věci C-472/10,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Pest Megyei Bíróság (Maďarsko) ze dne 25. srpna 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 29. září 2010, v řízení

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság

proti

Invitel Távközlési Zrt,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, M. Safjan (zpravodaj), A. Borg Barthet, J.-J. Kasel a M. Berger, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za maďarskou vládu Z. Fehérem, jakož i K. Szíjjártó a Z Tóth, jako zmocněnci,

— za španělskou vládu F. Díez Morenem, jako zmocněncem,

— za Evropskou komisi G. Rozetem a K. Talabér-Ritz, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 6. prosince 2011,

vydává tento

* Jednací jazyk: maďarština.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 a 3 a čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288, dále jen „směrnice“), jakož i bodu 1 pododstavce j) a bodu 2 pododstavce d) přílohy této směrnice.

2 Tato žádost byla předložena v rámci žaloby ve veřejném zájmu, kterou podal Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (Národní úřad pro ochranu spotřebitele, dále jen „NFH“) proti společnosti Invitel Távközlési Zrt (dále jen „Invitel“) ve věci používání údajně zneužívajících klauzulí uvedenou společností v jejích smlouvách uzavřených se spotřebiteli.

Právní rámec

Unijní právo

3 Dvacátý bod odůvodnění směrnice uvádí:

„vzhledem k tomu, že smlouvy by měly být sepsány jasným a srozumitelným jazykem; že by měla být spotřebiteli dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky […]“.

4 Podle článku 1 směrnice:

„[…]

2. Smluvní podmínky, které odrážejí závazná právní a správní ustanovení […], nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

5 Článek 3 této směrnice stanoví:

„1. Smluvní podmínka [klauzule], která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou [zneužívající], jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti [dobré víry] způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

[…]

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam podmínek [klauzulí], které mohou být pokládány za nepřiměřené [zneužívající].

6 Podle článku 4 téže směrnice:

„1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se nepřiměřenost [zneužívající charakter] smluvní podmínky [klauzule] s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s odvoláním na dobu uzavření smlouvy s ohledem na všechny okolnosti, které provázely uzavření smlouvy, a na všechny další podmínky smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

2. Posouzení nepřiměřené povahy [zneužívajícího charakteru] podmínek [klauzulí] se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky [klauzule] sepsány jasným a srozumitelným jazykem.“

7 Článek 5 směrnice stanoví:

„V případě smluv, v nichž jsou všechny nebo některé podmínky nabízené spotřebiteli předloženy písemně, musí být tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem. […]“

8 Článek 6 směrnice stanoví:

„1. Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].

[…]“

9 Článek 7 uvedené směrnice zní takto:

„1. Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.

2. Prostředky uvedené v odstavci 1 musí obsahovat ustanovení, podle nichž osoby nebo organizace, které mají podle vnitrostátních právních předpisů oprávněný zájem na ochraně spotřebitelů, mohou požádat v souladu s vnitrostátními právními předpisy soud nebo příslušné správní orgány o rozhodnutí, zda smluvní podmínky [klauzule] sepsané pro obecné použití jsou nepřiměřené [zneužívající], aby tak mohly použít vhodné a účinné prostředky k zabránění dalšímu použití takových podmínek.

3. S náležitým ohledem na vnitrostátní právní předpisy mohou být zákonné opravné prostředky uvedené v odstavci 2 zaměřeny odděleně nebo společně proti řadě prodávajících nebo poskytovatelů z téhož hospodářského odvětví nebo jejich sdružením používajícím stejné obecné smluvní podmínky nebo podobné podmínky nebo doporučujícím jejich použití.“

10 Podle článku 8 směrnice:

„Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.“

11 Příloha této směrnice obsahuje výčet klauzulí uvedených v jejím čl. 3 odst. 3:

„1. Podmínky [klauzule], jejichž cílem nebo následkem je:

[…]

j) možnost, aby prodávající nebo poskytovatel jednostranně změnil podmínky smlouvy bez pádného důvodu, který je uveden ve smlouvě;

[…]

l) možnost, aby cena zboží byla stanovena v okamžiku dodávky nebo aby prodávající nebo poskytovatel zvýšil cenu, aniž by v obou případech dal spotřebiteli odpovídající právo smlouvu zrušit, jestliže je konečná cena příliš vysoká v poměru k ceně dohodnuté při uzavírání smlouvy;

[…]

2. Oblast působnosti pododstavců g), j) a l)

[…]

b) […]

Pododstavec j) […] není na překážku podmínkám, podle kterých si prodávající nebo poskytovatel vyhrazuje právo jednostranně změnit podmínky smlouvy s platností na dobu neurčitou, za předpokladu, že se po něm vyžaduje, aby o tom informoval spotřebitele přiměřeným oznámením, a že spotřebitel má možnost vypovědět smlouvu.

[…]

d) Pododstavec l) není na překážku doložkám o cenové indexaci, pokud je zákon připouští, za předpokladu, že způsob, kterým se ceny mění, je výslovně popsán.“

Vnitrostátní právo

12 Článek 209 občanského zákoníku stanoví:

„1. Obecná smluvní podmínka nebo klauzule spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, je zneužívající v případě, že v rozporu s požadavky dobré víry a spravedlnosti stanovuje práva a povinnosti smluvních stran, které vyplývají ze smlouvy, jednostranně a neodůvodněně způsobem, který znevýhodňuje smluvní stranu osoby, která dotyčnou smluvní klauzuli stanovila.“

[…]“

13 Podle článku 209/A občanského zákoníku:

„1. Poškozená smluvní strana může napadnout zneužívající klauzule, jež jsou obsaženy ve smlouvě jako obecné smluvní podmínky.

2. Zneužívající klauzule, jež jsou obsaženy ve spotřebitelských smlouvách jako obecné smluvní podmínky, nebo které prodávající nebo poskytovatel stanovil jednostranně, předem a bez individuálního sjednání, jsou neplatné. Neplatnosti se lze dovolávat pouze v zájmu spotřebitele.“

14 Článek 209/B občanského zákoníku stanoví:

„1. Prohlášení neplatnosti zneužívající klauzule, která je ve spotřebitelské smlouvě obsažena jako obecná smluvní podmínka, podle čl. 209/A odst. 2 téhož zákoníku se může u soudu domáhat rovněž entita určená zvláštním právním předpisem. Prohlášení neplatnosti zneužívající klauzule soudem bude účinné vůči všem osobám, které uzavřely smlouvu s prodávajícím nebo poskytovatelem, který používá uvedenou klauzuli.

2. Entita stanovená zvláštním právním předpisem se může rovněž domáhat prohlášení neplatnosti každé obecné smluvní podmínky, která byla sepsána za účelem uzavírání spotřebitelských smluv a která byla zveřejněna, a to i v případě, že ještě nebyla použita.

3. Jestliže soud v rámci řízení uvedeného v odstavci 2 určí, že sporná obecná smluvní podmínka je zneužívající klauzulí, prohlásí ji za neplatnou pro případ, že by byla použita (v budoucnosti) s účinkem vůči každé smluvní straně, která uzavře smlouvu s jakýmkoliv prodávajícím nebo poskytovatelem, jenž

klauzuli zveřejnil. Každý, kdo používá zneužívající smluvní klauzuli, je povinen uspokojit nároky, které spotřebitelé na základě rozsudku uplatní. Rozhodnutí soudu rovněž musí každému, kdo zveřejní zneužívající obecnou obchodní podmínku, zakázat její používání.

[…]“

15 Podle článku 39 zákona č. CLV z roku 1997 o ochraně spotřebitelů:

„1. Orgán ochrany spotřebitele, nevládní entita pověřená zastupováním zájmů spotřebitelů nebo státní zástupce mohou zahájit řízení na ochranu skupiny spotřebitelů nebo za účelem náhrady významné škody proti každému, jehož protiprávní činnost se dotýká velkého počtu spotřebitelů nebo způsobuje významnou škodu. Toto řízení může být zahájeno i v případě, kdy nelze určit totožnost poškozených spotřebitelů.

[…]“

16 Podle článku 132 zákona č. C z roku 2003 o elektronických komunikacích:

„1. Pravidla týkající se uzavření účastnické smlouvy se použijí na změnu každé účastnické smlouvy. Obecné smluvní podmínky mohou umožnit, aby se změna každé účastnické smlouvy uskutečnila v souladu s ustanovením odstavce 2.

2. Poskytovatel služby může jednostranně změnit účastnickou smlouvu pouze v následujících případech:

a) v případě splnění podmínek stanovených každou účastnickou smlouvou nebo obecnými smluvními podmínkami za předpokladu, že změna nepřináší podstatnou změnu smluvních podmínek, pokud právní předpisy nebo pravidla týkající se elektronických komunikací nestanoví jinak;

b) je-li to odůvodněno změnou právních předpisů nebo rozhodnutím orgánů,

nebo

c) je-li to odůvodněno podstatnou změnou okolností.

3. Podstatnou změnou smlouvy se rozumí změna týkající se podmínek nezbytných pro využívání služby nebo ukazatelů odpovídajících kvalitativnímu cíli.

4. Pokud poskytovatel služby může jednostranně změnit obecné smluvní podmínky v případech stanovených uvedenými podmínkami, je povinen o tom informovat účastníky za podmínek stanovených tímto zákonem a je povinen dodržet lhůtu alespoň třiceti dnů před nabytím účinnosti uvedené změny; poskytovatel je rovněž povinen informovat účastníky o podmínkách týkajících se možnosti odstoupit od smlouvy, která z ní vyplývá. V takovém případě má účastník právo odstoupit od smlouvy s okamžitou účinností ve lhůtě osmi dnů, které následují po doručení oznámení o změně.

5. Pokud změna zahrnuje ustanovení, která jsou pro účastníka nevýhodná, účastník má právo odstoupit od smlouvy bez dalších právních důsledků ve lhůtě dvou týdnů od uvedeného oznámení. Účastník nicméně nemůže od účastnické smlouvy odstoupit v případě, kdy se zavázal k využívání služby po určitou dobu, pokud smlouvu uzavřel s ohledem na zvýhodnění, která z ní vyplývají, a změna nemá vliv na získaná zvýhodnění. Pokud má změna smlouvy vliv na získaná zvýhodnění a účastník od účastnické smlouvy odstoupí, poskytovatel služeb nemůže na účastníkovi vymáhat hodnotu zvýhodnění za období následující po odstoupení od smlouvy.

[…]“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

17 NFH v rámci žaloby ve veřejném zájmu zpochybňuje praxi společnosti Invitel, která spočívá v tom, že v rámci smluv na dobu určitou, zvaných „věrnostní smlouvy“ po uzavření těchto smluv požaduje, aby spotřebitel nesl náklady, které původně nebyly mezi smluvními stranami sjednány.

18 Jak vyplývá ze spisu, společnost Invitel ve svém postavení operátora poskytujícího služby pevné telefonní sítě do svých obecných smluvních podmínek (dále jen „OP“) s účinností od 1. ledna 2008 zavedla klauzuli stanovící „náklady na platbu poštovní poukázkou“, tedy částku uplatňovanou v případě úhrady faktur prostřednictvím poštovní poukázky. Uvedená klauzule stanoví, že „pokud účastník hradí fakturovanou částku poštovní poukázkou, má poskytovatel služeb právo fakturovat dodatečné náklady, které s ní souvisejí (například poštovné)“. OP kromě toho neobsahovaly žádné ustanovení upřesňující způsob výpočtu těchto nákladů na platbu poštovní poukázkou.

19 NFH obdržel řadu stížností spotřebitelů, na jejichž základě se domníval, že klauzule stanovená v OP, uvedená v předchozím bodu, byla zneužívající klauzulí ve smyslu článku 209 občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že společnost Invitel odmítla tuto klauzuli změnit, NFH podal žalobu k Pest Megyei Bíróság, v níž se domáhal prohlášení napadené klauzule za neplatnou jako zneužívající klauzule, jakož i automatického a zpětného vrácení částek neoprávněně vybraných a fakturovaných z titulu „nákladů na platbu poštovní poukázkou“. Tento soud se nicméně domníval, že řešení sporu závisí na výkladu ustanovení unijního práva.

20 Za těchto podmínek se Pest Megyei Bíróság rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Může být čl. 6 odst. 1 směrnice […] vykládán v tom smyslu, že zneužívající smluvní klauzule není závazná pro žádného spotřebitele v případě, že zákonem určená a k tomu oprávněná entita jménem spotřebitelů prostřednictvím žaloby ve veřejném zájmu *(popularis actio)* žádá, aby byla tato zneužívající klauzule, která je součástí spotřebitelské smlouvy, prohlášena za neplatnou?

Je-li podána žaloba ve veřejném zájmu, na jejímž základě má být vydán rozsudek ve prospěch spotřebitelů, kteří nejsou účastníky řízení, který zakazuje používat zneužívající obecnou smluvní podmínku, může být čl. 6 odst. 1 směrnice […] vykládán v tom smyslu, že uvedená zneužívající klauzule, která je součástí spotřebitelských smluv, není závazná pro žádného z dotyčných spotřebitelů ani v budoucnosti, takže soud musí uplatnit právní důsledky, které z něj vyplývají, i bez návrhu?

2) Může být čl. 3 odst. 1 směrnice […], ve spojení s bodem 1 pododstavcem j) a bodem 2 pododstavcem d) přílohy použitelné podle čl. 3 odst. 3 téže směrnice, vykládán v tom smyslu, že pokud prodávající zboží nebo poskytovatel služeb stanoví jednostrannou změnu podmínek smlouvy, aniž výslovně popíše způsob změny ceny nebo ve smlouvě upřesní pádné důvody, je tato smluvní klauzule zneužívající *ipso iure*?

K předběžným otázkám

Ke druhé otázce

21 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu, kterou je třeba zkoumat jako první, je, zda ve světle bodu 1 pododstavce j) a bodu 2 pododstavce d) přílohy směrnice musí být její čl. 3 odst. 1 a 3 vykládán v tom smyslu, že pokud prodávající zboží nebo poskytovatel služby (dále jen „prodávající nebo

poskytovatel“) v klauzuli uvedené v OP spotřebitelských smluv stanoví jednostrannou změnu nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, aniž výslovně popíše způsob změny ceny nebo ve smlouvě upřesní pádné důvody této změny, je uvedená smluvní klauzule zneužívající.

22 V tomto ohledu je třeba připomenout, že výklad pojmu „zneužívající klauzule“, uvedeného v čl. 3 odst. 1 směrnice a v příloze této směrnice, jakož i stanovení kritérií, která vnitrostátní soud může nebo musí použít při přezkumu smluvní klauzule s ohledem na ustanovení směrnice, spadají do pravomoci Soudního dvora a je věcí vnitrostátního soudu, aby s přihlédnutím k uvedeným kritériím rozhodl o konkrétní kvalifikaci předmětné smluvní klauzule v závislosti na okolnostech daného případu (rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Sb. rozh. s. I-10847, bod 44). Z toho vyplývá, že se Soudní dvůr musí ve své odpovědi omezit na to, že předkládajícímu soudu poskytne údaje, které by posledně uvedený měl zohlednit při posuzování zneužívajícího charakteru dotyčné klauzule.

23 V souladu s čl. 4 odst. 2 směrnice se posouzení zneužívajícího charakteru klauzulí netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky klauzule sepsány jasným a srozumitelným jazykem. Tato výjimka se nicméně nepoužije na klauzuli, která se týká způsobu změny nákladů na služby, které mají být poskytnuty spotřebiteli.

24 Pokud jde o smluvní klauzuli, která stanoví změnu celkových nákladů na služby, které mají být spotřebiteli poskytnuty, je třeba uvést, že s ohledem na bod 1 pododstavce j) a l), jakož i bod 2 pododstavce b) a d) přílohy směrnice musí být uveden především důvod nebo způsob změny uvedených nákladů a spotřebitel musí mít právo od smlouvy odstoupit.

25 Uvedená příloha, na kterou odkazuje čl. 3 odst. 3 směrnice, má pouze informativní a příkladmý seznam ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající (viz rozsudek ze dne 4. června 2009, Pannon GSM, C-243/08, Sb. rozh. s. 4713, body 37 a 38, a výše uvedený rozsudek VB Pénzügyi Lízing, bod 42, jakož i usnesení ze dne 16. listopadu 2010, Pohotovosť, C-76/10, Sb. rozh. s. I-11557, body 56 a 58).

26 I když obsah dotčené přílohy nemůže automaticky a sám o sobě určit zneužívající charakter sporné klauzule, představuje nicméně zásadní prvek, na kterém může příslušný soud založit své posouzení zneužívajícího charakteru této klauzule. V projednávané věci výklad ustanovení přílohy směrnice uvedených v bodu 24 tohoto rozsudku umožňuje konstatovat, že pro účely posouzení zneužívajícího charakteru takové klauzule, jako je klauzule dotčená ve věci v původním řízení, je relevantní především otázka, zda byly uvedeny důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, a zda spotřebitelé měli právo od smlouvy odstoupit.

27 Kromě toho, jak vyplývá z dvacátého bodu odůvodnění uvedené směrnice, spotřebiteli má být dána příležitost, aby si prověřil všechny podmínky uvedené v OP a důsledky uvedených podmínek. Povinnost formulovat podmínky jasným a srozumitelným jazykem je dále stanovena v článku 5 směrnice.

28 V důsledku toho má v kontextu posouzení „zneužívajícího“ charakteru ve smyslu článku 3 směrnice zásadní význam možnost, aby spotřebitel mohl na základě jasných a srozumitelných kritérií předvídat změny OP provedené poskytovatelem, pokud jde o náklady související se službami, které mají být poskytnuty.

29 Pokud jsou některé aspekty způsobu změny nákladů souvisejících se službami, které mají být poskytnuty, stanoveny závaznými právními nebo prováděcími ustanoveními ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice, nebo uvedená ustanovení stanoví ve prospěch spotřebitele právo od smlouvy odstoupit, je zásadní, aby uvedený spotřebitel byl poskytovatelem informován o uvedených ustanoveních.

30 Vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje v řízení o zdržení se jednání zahájeném ve veřejném zájmu entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, přísluší, aby s ohledem na čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice posoudil zneužívající charakter takové klauzule, jako je klauzule dotčená ve věci v původním řízení. V rámci tohoto posouzení bude uvedený soud muset zejména ověřit, zda ve světle všech klauzulí uvedených v OP spotřebitelských smluv, jichž je sporná klauzule součástí, jakož i s ohledem na vnitrostátní právní předpisy upravující práva a povinnosti, které se mohou pojit k právům a povinnostem stanoveným v dotčených OP, jsou důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, formulovány jasným a srozumitelným jazykem a případně zda spotřebitelé mají právo od smlouvy odstoupit.

31 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba odpovědět na druhou otázku tak, že vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje v řízení o zdržení se jednání zahájeném ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, přísluší, aby s ohledem na čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice posoudil zneužívající charakter klauzule uvedené v OP spotřebitelských smluv, kterými poskytovatel stanoví jednostrannou změnu nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, aniž výslovně popisuje způsob změny ceny nebo upřesňuje pádné důvody této změny. V rámci tohoto posouzení bude uvedený soud muset zejména ověřit, zda ve světle všech klauzulí uvedených v OP spotřebitelských smluv, jichž je sporná klauzule součástí, jakož i s ohledem na vnitrostátní právní předpisy upravující práva a povinnosti, které se mohou pojit k právům a povinnostem stanoveným v dotčených OP, jsou důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, formulovány jasným a srozumitelným jazykem a případně zda spotřebitelé mají právo od smlouvy odstoupit.

K první otázce

32 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 směrnice ve spojení s čl. 7 odst. 1 a 2 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby určení neplatnosti zneužívající klauzule, která je součástí OP spotřebitelských smluv, v rámci žaloby na zdržení se jednání uvedené v článku 7 uvedené směrnice, která byla proti prodávajícímu nebo poskytovateli podána ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, vyvolávalo v souladu s uvedenými právními předpisy účinky vůči všem spotřebitelům, kteří uzavřeli smlouvu, na niž se vztahují stejné OP, včetně spotřebitelů, kteří nebyli účastníky řízení o zdržení se jednání, a zda jsou vnitrostátní soudy povinny z nich dovozovat bez návrhu veškeré důsledky, které jsou stanoveny vnitrostátním právem i do budoucnosti.

33 Za účelem odpovědi na první část této otázky je úvodem třeba připomenout, že systém ochrany zavedený směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, bod 27 a citovaná judikatura).

34 Pokud jde o žaloby, které se dotýkají jednotlivého spotřebitele, Soudní dvůr rozhodl, že s ohledem na takové nerovné postavení ukládá čl. 6 odst. 1 směrnice […] členským státům, aby stanovily, že zneužívající klauzule „nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné“. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která může obnovit rovnost mezi těmito smluvními stranami (výše uvedený rozsudek Pereničová a Perenič, bod 28, a citovaná judikatura).

35 Pokud jde o takové žaloby na zdržení se jednání podané ve veřejném zájmu, jako je žaloba dotčená ve věci v původním řízení, je třeba uvést, že i když směrnice nemá za cíl harmonizaci sankcí použitelných v případě uznání zneužívajícího charakteru klauzule v rámci uvedených žalob, čl. 7 odst. 1 směrnice nicméně členským státům ukládá povinnost zajistit, aby existovaly přiměřené a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících klauzulí ve spotřebitelských smlouvách.

36 Jak vyplývá z odstavce 2 tohoto ustanovení, výše uvedené prostředky zahrnují možnost, že se osoby nebo organizace mající legitimní zájem na ochraně spotřebitelů mohou obracet na soudy za účelem určení, zda klauzule formulované s cílem obecného použití mají zneužívající charakter, a případně s cílem dosáhnout jejich zákazu (viz rozsudek ze dne 24. ledna 2002, Komise v. Itálie, C-372/99, Recueil, s. I-819, bod 14).

37 V tomto ohledu je třeba dodat, že preventivní povaha a odrazující účel žalob na zdržení se jednání, jakož i jejich nezávislost na jakémkoliv konkrétním individuálním sporu značí, že musí být možné takové žaloby podat, i když klauzule, jejichž zákaz je požadován, nebyly v určitých smlouvách použity (výše uvedený rozsudek Komise v. Itálie, bod 15).

38 Efektivní dosažení uvedeného cíle vyžaduje, jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodu 51 svého stanoviska, aby klauzule OP spotřebitelských smluv, které byly prohlášeny za zneužívající v rámci takové žaloby na zdržení se jednání podané proti dotyčnému prodávajícímu nebo poskytovateli, jako je žaloba ve věci v původním řízení, nebyly závazné ani pro spotřebitele, kteří jsou účastníky řízení o zdržení se jednání, ani pro spotřebitele, kteří s prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na kterou se vztahují stejné OP.

39 Ve věci v původním řízení vnitrostátní právní předpisy stanoví, že se prohlášení neplatnosti zneužívající klauzule uvedené v OP spotřebitelských smluv soudem vztahuje na všechny spotřebitele, kteří uzavřeli smlouvu s poskytovatelem, jenž používá tuto klauzuli. Jak vyplývá z údajů ve spisu ve věci v původním řízení, předmět sporu se týká použití obecných podmínek obsahujících napadenou klauzuli ve smlouvách uzavřených s více spotřebiteli dotyčným poskytovatelem. V tomto ohledu je třeba konstatovat, jak uvedla generální advokátka v bodech 57 až 61 svého stanoviska, že takové vnitrostátní právní předpisy, jako jsou předpisy uvedené v tomto bodě, splňují požadavky čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a 2 směrnice.

40 Uplatnění sankce neplatnosti zneužívající klauzule vůči všem spotřebitelům, kteří uzavřeli spotřebitelskou smlouvu, na niž se vztahují stejné OP, totiž zaručuje, že tito spotřebitelé nebudou vázáni uvedenou klauzulí; zároveň však nevylučuje použití jiných, přiměřených a účinných sankcí stanovených vnitrostátními právními předpisy.

41 Pokud jde o druhou část první otázky, která se týká důsledků, které jsou vnitrostátní soudy povinny dovodit ze zjištění zneužívajícího charakteru klauzule, která je součástí OP spotřebitelských smluv, v řízení o zdržení se jednání, je třeba bez dalšího připomenout, že možnost vnitrostátního soudu přezkoumat bez návrhu zneužívající charakter smluvní klauzule představuje prostředek vhodný k dosažení cíle stanoveného v jejím článku 7 (viz rozsudek ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro, C-168/05, Sb. rozh. s. I-10421, bod 27 a citovaná judikatura). Povaha a význam veřejného zájmu, ze kterého vychází ochrana, již směrnice zajišťuje spotřebitelům, kromě toho odůvodňují to, že uvedený soud musí posuzovat zneužívající charakter smluvní klauzule bez návrhu (viz výše uvedený rozsudek Mostaza Claro, bod 38).

42 Vnitrostátní soudy, které konstatují zneužívající charakter klauzule OP, podle čl. 6 odst. 1 směrnice musí vyvodit všechny důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby spotřebitelé nebyli uvedenou klauzulí vázáni (viz výše uvedený rozsudek Pereničová a Perenič, bod 30, jakož i citovaná judikatura).

43 Z toho vyplývá, že pokud byl zneužívající charakter klauzule, která je součástí OP spotřebitelských smluv, uznán v rámci takové žaloby na zdržení se jednání, jako je žaloba dotčená ve věci v původním řízení, jsou vnitrostátní soudy bez návrhu povinny dovodit z něj, a to i do budoucnosti, veškeré důsledky, které jsou stanoveny vnitrostátním právem tak, aby uvedená klauzule nebyla závazná pro spotřebitele, kteří uzavřeli smlouvu, na niž se použijí stejné OP.

44 S ohledem na tyto úvahy je třeba odpovědět na první otázku tak že čl. 6 odst. 1 směrnice ve spojení s čl. 7 odst. 1 a 2 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že:

— nebrání tomu, aby určení neplatnosti zneužívající klauzule, která je součástí OP spotřebitelských smluv, v rámci žaloby na zdržení se jednání uvedené v článku 7 uvedené směrnice, která byla proti prodávajícímu nebo poskytovateli podána ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, vyvolávalo v souladu s uvedenými právními předpisy účinky vůči všem spotřebitelům, kteří s dotyčným prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na niž se vztahují stejné OP, včetně spotřebitelů, kteří nebyli účastníky řízení o zdržení se jednání;

— pokud byl zneužívající charakter klauzule OP v rámci takového řízení uznán, jsou vnitrostátní soudy bez návrhu povinny dovodit z něj, a to i do budoucnosti, veškeré důsledky, které jsou stanoveny vnitrostátním právem, tak aby uvedená klauzule nebyla závazná pro spotřebitele, kteří s dotyčným prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na niž se použijí stejné OP.

K nákladům řízení

45 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) Vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje v řízení o zdržení se jednání zahájeném ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, přísluší, aby s ohledem na čl. 3 odst. 1 a 3 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách posoudil zneužívající charakter klauzule uvedené v obecných podmínkách spotřebitelských smluv, kterými prodávající nebo poskytovatel stanoví jednostrannou změnu nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, aniž výslovně popíše způsob změny ceny nebo upřesní pádné důvody této změny. V rámci tohoto posouzení bude uvedený soud muset zejména ověřit, zda ve světle všech klauzulí uvedených v obecných podmínkách spotřebitelských smluv, jichž je sporná klauzule součástí, jakož i s ohledem na vnitrostátní právní předpisy upravující práva a povinnosti, které se mohou pojit k právům a povinnostem stanoveným v dotčených obchodních podmínkách, jsou důvody nebo způsob změny nákladů souvisejících se službou, která má být poskytnuta, formulovány jasným a srozumitelným jazykem a případně zda spotřebitelé mají právo od smlouvy odstoupit.

2) Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s čl. 7 odst. 1 a 2 této směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že

— nebrání tomu, aby určení neplatnosti zneužívající klauzule, která je součástí obecných podmínek spotřebitelských smluv, v rámci žaloby na zdržení se jednání uvedené v článku 7 uvedené směrnice, která byla proti prodávajícímu nebo poskytovateli podána ve veřejném zájmu a jménem spotřebitelů entitou určenou vnitrostátními právními předpisy, vyvolávalo v souladu s uvedenými právními předpisy účinky vůči všem spotřebitelům, kteří s dotyčným prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na niž se vztahují stejné obecné podmínky, včetně spotřebitelů, kteří nebyli účastníky řízení o zdržení se jednání;

— **pokud byl zneužívající charakter klauzule, která je součástí obecných podmínek spotřebitelských smluv, v rámci takového řízení uznán, jsou vnitrostátní soudy bez návrhu povinny dovodit z něj, a to i do budoucnosti, veškeré důsledky, které jsou stanoveny vnitrostátním právem, tak aby uvedená klauzule nebyla závazná pro spotřebitele, kteří s dotyčným prodávajícím nebo poskytovatelem uzavřeli smlouvu, na niž se použijí stejné obecné podmínky.**

Podpisy.